

Sygn. akt VU 182/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Dorota Krawczyk

Protokolant st. sekr. sądowy Karolina Rudecka

po rozpoznaniu w dniu 28 grudnia 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku K. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania K. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 3 lutego 2016 r. sygn. (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje wnioskodawczyni K. M. prawo do ponownego ustalenia kapitału początkowego z uwzględnieniem wynagrodzeń z lat 1972 – 1981 przy wskaźniku wysokości podstawy wymiaru 46,65%, pozostawiając organowi rentowemu szczegółowe ustalenie wysokości kapitału,

2. oddala odwołanie w pozostałej części.

Sygn. akt V U 182/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 lutego 2016 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., ponownie ustalił kapitał początkowy K. M. na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 51.041,98 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 418,52 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych, to jest od dnia 1 stycznia 1972 roku do dnia 31 grudnia 1981 roku (w tym od 1975 roku do 1976 roku przyjęto wynagrodzenie zerowe ze względu na brak dokumentu na okoliczność zatrudnienia), a za okres od 1977 roku do 1981 roku przyjęto minimalne wynagrodzenie. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniosła 34,28 %. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 34,28 % przez kwotę 1 220,89 zł, to jest kwotę bazową, co dało kwotę 418,52 zł. Do okresów składkowych K. M. zaliczono 8 lat i 4 miesiące, a do okresów nieskładkowych 3 lata, 6 miesięcy i 28 dni, to jest okresy sprawowania opieki nad dziećmi, które zostały przeliczone przy zastosowaniu przelicznika 1,3 za każdy rok. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego na dzień 31 grudnia 1998 roku – wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 61,38 %, a średnie dalsze trwania życia – 209 miesięcy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła K. M. podnosząc, że złożona przez nią dokumentacja jest wystarczająca dla prawidłowego obliczenia wysokości kapitału początkowego z uwzględnieniem faktycznie otrzymywanych zarobków.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wyjaśniając, że z przedłożonych kart wynagrodzenia i kart zasiłkowych wyliczono składniki, które były czytelne i wchodzą do podstawy wymiaru.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny w sprawie:

Decyzją z dnia 4 sierpnia 2015 roku organ rentowy obliczył wartość kapitału początkowego urodzonej w dniu (...) K. M. na dzień 1 stycznia 1999 roku w kwocie 42 464,62 zł.

(dowód: decyzja z dnia 4 sierpnia 2015 roku, k. 7 – 7v akt kapitałowych)

We wniosku z dnia 27 stycznia 2016 roku K. M. wniosła o ponowne ustalenie kapitału początkowego z uwzględnieniem faktycznie uzyskiwanych zarobków w (...) Zakładach (...) w Ł. w okresie od 1978 roku do 1986 roku.

(dowód: wniosek z dnia 22 stycznia 2016 roku, k. 9 akt kapitałowych)

Zaskarżoną decyzją z dnia 3 lutego 2016 roku organ rentowy ponownie obliczył wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku w kwocie 51 041,98 zł.

Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto za lata 1972 – 1981 następujące kwoty wynagrodzenia:

1972 r. – 4 645,82 zł,

1973 r. – 27 840,63 zł,

1974 r. – 10 444,33 zł,

1975 r. – 0 zł,

1976 r. – 0 zł,

1977 r. – 2 661 zł,

1978 r. – 18 400 zł,

1979 r. – 20 800 zł,

1980 r. – 24 000 zł,

1981 r. – 28 800 zł.

(dowód: obliczenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego, k. 31, decyzja z dnia 3 lutego 2016 roku, k. 33 akt kapitałowych)

W okresie od dnia 4 listopada 1977 roku do dnia 31 grudnia 1986 roku K. M. była zatrudniona w (...) Zakładach (...) w Ł. na stanowisku zgrzeblacza.

(dowód: świadectwo pracy z dnia 26 stycznia 1987 roku, k. 7 akt emerytalnych)

W okresie od dnia 15 października 1986 roku do dnia 15 kwietnia 1987 roku K. M. była zatrudniona w (...) w B. na stanowisku palacza c.o.

(dowód: świadectwo pracy z dnia 14 stycznia 2016 roku, k. 12 akt kapitałowych)

W kolejnych latach wnioskodawczyni uzyskiwała wynagrodzenie w następujących wysokościach:

1978 r. – 31 755,97 zł,

1979 r. – 10 685,64 zł,

1980 r. – 9 558 zł,

1981 r. – 72 469 zł,

1982 r. – 81 099 zł,

1983 r. – 82 697 zł,

1986 r. – 31 800 zł.

W okresach od dnia 2 maja 1979 roku do dnia 15 listopada 1980 roku wnioskodawczyni przebywała na urlopie okolicznościowym bezpłatnym, udzielonym na wychowanie dzieci. Natomiast od dnia 3 grudnia 1983 roku do dnia 31 grudnia 1986 roku wnioskodawczyni przebywała na urlopie wychowawczym.

(dowód: opinia biegłej sądowej D. W., k. 62 – 68 wraz z opinią uzupełniającą, k. 92 - 94 akt sprawy, poświadczenie o okresach zatrudnienia i wysokości zarobków ubezpieczonego, k. 14 akt emerytalnych, karty zasiłków chorobowych, k. 22, 25, karty wynagrodzeń, k. 24, legitymacja ubezpieczeniowa, k. 27 akt kapitałowych, podania dotyczące udzielenia urlopów wychowawczych, k. 28, 38, świadectwo pracy z dnia 16 stycznia 1987 roku, k. 40 akt osobowych wnioskodawcy)

Przy uwzględnieniu wysokości powyższych wynagrodzeń najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału to wskaźnik ustalony z 10 kolejnych lat kalendarzowych od dnia 1 stycznia 1972 roku do dnia 31 grudnia 1981 roku wynoszący 46,65%.

(dowód: pismo procesowe organu rentowego z dnia 13 grudnia 2017 roku, k. 153 akt sprawy)

Sąd Okręgowy ocenił i zważył, co następuje:

Odwołanie jest częściowo zasadne.

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3). W myśl art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;

2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;

3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (art. 174 ust. 2).

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku (art. 174 ust. 3). Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu (art. 174 ust. 3b).

W myśl art. 15 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, stosowanego odpowiednio:

- podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176 (ust. 1);

- jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy (ust. 2a).

- na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu (ust. 6).

W przedmiotowej sprawie wnioskodawczyni domagała się ustalenia kapitału początkowego z uwzględnieniem zarobków osiągniętych w (...) Zakładach (...) w Ł. w latach 1978 - 1986. Organ rentowy uznał, że złożona przez wnioskodawczynię dokumentacja uniemożliwia obliczenie dokładnych wartości wynagrodzeń, albowiem z przedłożonych kart wynagrodzeń i kart zasiłkowych nie wynikają żadne, czytelne składniki wynagrodzenia. Wnioskodawczyni zaś twierdziła, że z przedłożonych organowi rentowemu dokumentów istnieje możliwość wyliczenia jej zarobków w wysokości przewyższającej minimalne wynagrodzenie.

Przepis § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe (Dz.U. Nr 237, poz. 1412) stanowi, że środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Przewidziane w powołanym wyżej rozporządzeniu ograniczenia co do środków dowodowych będących podstawą ustalenia wysokości zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru świadczenia nie obowiązują jednak w postępowaniu sądowym. Do postępowania dowodowego w tym zakresie mają bowiem zastosowania ogólne przepisy dotyczące przeprowadzania dowodów w procesie cywilnym. Stosowania przepisów ogólnych nie wyłączają także odrębne unormowania odnoszące się do postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 roku, II UKN 186/97, OSNP 1998/11/342). A zatem, z chwilą

wniesienia sprawy do sądu wskutek złożenia odwołania od decyzji organu rentowego sprawa staje się sprawą cywilną, a tym samym podlega ogólnym zasadom postępowania cywilnego. Odnosi się to również do postępowania dowodowego.

Należy jednak podkreślić, że choć przewidziane w powołanym wyżej rozporządzeniu ograniczenia co do środków dowodowych, będących podstawą ustalenia wysokości zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru świadczenia, nie obowiązują w postępowaniu sądowym, to dowody na te okoliczności mają być dowodami nie budzącymi wątpliwości, spójnymi i precyzyjnymi. Dowody te należy więc oceniać rygorystycznie i można dokonać na ich podstawie ustaleń faktycznych tylko wówczas, gdy spełniają one wyżej wymienione kryteria.

Takie kryteria w zakresie konkretnej wysokości osiągniętych przez K. M. zarobków w latach 1978 – 1986 spełniła załączona przez nią dokumentacja w postaci kart zasiłków chorobowych i kart wynagrodzeń. Na podstawie ww. dokumentacji biegła sądowa D. W. wyliczyła dokładne wynagrodzenie ubezpieczonej w spornym między stronami okresie. Opinię tą Sąd poddał weryfikacji na zasadzie art. 233 § 1 k.p.c. i uznał ją za stanowczą, zdecydowaną i w sposób logiczny, jasny obrazującą poczynione przez biegłą sądową wyliczenia. W sporządzonej zaś opinii uzupełniającej biegła sądowa trafnie odparła zarzuty organu rentowego podnosząc, że wysokość wynagrodzeń w latach 1978 – 1979 mogła zostać obliczona na podstawie uzyskanych przez wnioskodawczynię kwot z tytułu zasiłku chorobowego. Biegła sądowa podniosła, że karty zasiłkowe za lata 1978 – 1979 wyraźnie określają dni choroby i dane w zakresie wysokości zasiłku (100% lub 75%) przypadającego na 1 dzień zasiłkowy. Wynagrodzenie zaś z tytułu prowizji w latach 1977 – 1983 było zaliczone do funduszu osobowego płac, co stanowiło podstawę naliczenia składek na rzecz ZUS. Nie ma przy tym racji organ rentowy, że na podstawie dokumentów w postaci kart zasiłków chorobowych i kart wynagrodzeń nie można dokonać ustalenia wysokości wynagrodzeń wnioskodawczyni.

Mając na uwadze powyższe Sąd ustalił, że wynagrodzenia wnioskodawczyni w spornym okresie były odmienne niż przyjęte przez organ rentowy.

Zdaniem Sądu w analizowanej sprawie należy przyjąć najkorzystniejsze wyliczenia wynagrodzenia wnioskodawczyni, a mianowicie:

w latach

1979 r. – 20 800 zł,

1980 r. – 24 000 zł, wg wyliczeń ZUS

a w latach

1978 r. – 31 755,97 zł,

1981 r. – 72 469 zł,

1982 r. – 81 099 zł,

1983 r. – 82 697 zł,

1986 r. – 31 800 zł, wg wyliczeń biegłej.

W piśmie procesowym z dnia 13 grudnia 2017 roku organ rentowy wskazał, że dokonanie obliczeń z zastosowaniem wyżej wskazanych wynagrodzeń powoduje dla wnioskodawczyni korzystny skutek procesowy i w rezultacie zwiększenie wysokości kapitału początkowego dla lat najkorzystniejszych, to jest 1972 – 1981. Tym samym spełnione są przesłanki przeliczenia kapitału początkowego wnioskodawczyni z uwzględnieniem wynagrodzeń z lat 1972 - 1981 przy wskaźniku wysokości podstawy wymiaru na poziomie 46,65 %.

Z uwagi wszystkie wyżej podniesione okoliczności Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w punkcie „1” sentencji wyroku.

W pozostałym zaś zakresie odwołanie ubezpieczonej nie zasługiwało na uwzględnienie, albowiem brak jest możliwości ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przy uwzględnieniu 10 najkorzystniejszych lat wybranych z całego okresu ubezpieczenia. Stosownie bowiem do art. 15 ust. 1 w zw. z art. 174 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podstawą wymiaru kapitału początkowego jest przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez ubezpieczonego z ostatnich 20 lat kalendarzowych, poprzedzających rok, w którym zgłoszono wniosek o te świadczenia. Z tego 20-letniego okresu zainteresowany może wybrać okres kolejnych 10 lat kalendarzowych, przy czym muszą to być lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, choćby ubezpieczony w niektórych z tych lat nie pozostawał w ubezpieczeniu. W stosunku do ubezpieczonych, których przerwy w ubezpieczeniu były tego rodzaju, że w każdym z wybranych okresów kolejnych 10 lat występowały lata bez przychodów stanowiących podstawę wymiaru składek, lata te są traktowane jako lata „puste” (zwane też „zerowymi”. Oznacza to, że z tego dziesięcioletniego okresu nie mogą być wyłączone żadne okresy. W szczególności nie są wyłączone okresy, w których ubezpieczony nie podległ ubezpieczeniu społecznemu i w związku z tym nie osiągał dochodów, które mogłyby stanowić podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Wynika to z regulacji zawartej w art. 16, który stanowi, że przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych przyjmuje się lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, chociażby ubezpieczony w niektórych z tych lat przez okres roku lub w okresie krótszym niż rok nie pozostawał w ubezpieczeniu. Jeżeli w okresie ostatnich 20 lat występowały przerwy w ubezpieczeniu, ubezpieczony, chcąc osiągnąć najkorzystniejszy wskaźnik podstawy wymiaru, może wybrać jedynie taki okres kolejnych 10 lat, w którym przerwy były najkrótsze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2013 roku, sygn. akt II UK 251/12).

W konsekwencji Sąd Okręgowy w punkcie 2 sentencji wyroku oddalił odwołanie wnioskodawczyni w pozostałej części.